

DET KONGELIGE
UTENRIKSDEPARTEMENT

Prop. 173 S

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

Samtykke til godkjenning av endringer av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen av 11. desember 1997

*Tilråding fra Utenriksdepartementet 31. mai 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Innledning

FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992 er det sentrale rammeverket for internasjonalt samarbeid for å motarbeide klimaendringer og sikre tilpasning til et klima i endring. Målet for den globale innsatsen gjennom FNs klimakonvensjon er å stabilisere konsentrasjonen av klimagasser i atmosfæren på et nivå som er lavt nok til å hindre farlig, menneskeskapt påvirkning av jordens klima. I tråd med dette er partene til klimakonvensjonen enige i en målsetting om å holde økningen i den globale middeltemperaturen under 2 °C sammenliknet med før-industrielt nivå. For å nå dette målet må verdens samlede utslipp av klimagasser ifølge FNs klimapanel reduseres med 50-85 prosent fram mot 2050, sammenliknet med nivået i 2000.

Kyotoprotokollen av 11. desember 1997 ble vedtatt på den tredje partskonferansen under Klimakonvensjonen i Kyoto i 1997, og er den første juridisk bindende internasjonale avtalen på klimaområdet som setter tallfestede utslippsforpliktelser for de landene som den gang ble klassifisert som industriland.

Norge ratifiserte Kyotoprotokollen i 2002 og har en utslippsforpliktelse knyttet til første forplik-

telsesperiode (2008-2012). En fullstendig gjennomgang av Kyotoprotokollen med vedlegg går fram av St.prp. nr. 49 (2001-2002) om samtykke til ratifikasjon av Kyotoprotokollen av 11. desember 1997 til FNs rammekonvensjon om klimaendring av 9. mai 1992. Gjennomføring av Kyotoprotokollen er en viktig del av norsk klimapolitikk. Kyotoprotokollens system, med åpning for fleksibel gjennomføring og samarbeid mellom land, som supplement til nasjonale tiltak, gjør det mulig for Norge å påta seg større forpliktelser og bidra til større globale reduksjoner enn det som ville vært mulig utelukkende gjennom nasjonal gjennomføring.

Kyotoprotokollen trådte i kraft 16. februar 2005, og er ikke tidsbegrenset. Utslippsforpliktelsene under Kyotoprotokollen er imidlertid tidsbegrenset. På FNs klimakonferanse i Doha desember 2012 ble det vedtatt endringer i Kyotoprotokollen som fastsetter utslippsforpliktelser for perioden 2013-2020 (andre forpliktelsesperiode). I tillegg til Norge er det vedtatt nye utslippsforpliktelser for Australia, EU som fellesskap, EUs individuelle medlemsland, Hviterussland, Island, Kroatia, Liechtenstein, Monaco, Sveits, Ukraina og Kasakhstan for andre forpliktelsesperiode. Endringene innebærer i hovedsak en videreføring av det eksisterende regelsettet i Kyotoprotokollen.

Endringene i Kyotoprotokollen med nye utslippsforpliktelser for perioden 2013-2020 var del av et samlet kompromiss på partskonferansen i Doha, og en forutsetning for å komme videre også på andre forhandlingsområder under FNs klimakonvensjon. Av Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk* fremgår at det på FNs klimakonferanse i Durban i 2011 ble politisk enighet om å etablere en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen fra 2013, som del av en større pakke. En annen sentral del av dette kompromisset var enighet om framforhandling av en ny klimaavtale under FNs klimakonvensjon for alle land, som skal være ferdigforhandlet i 2015, og gjelde fra 2020.

I og med at godkjenning av endringene i Kyotoprotokollen inneholdende nye bindende utslippsforpliktelser for Norge nødvendiggjør budsjettvedtak, er Stortingets samtykke til godkjenning av endringene nødvendig i medhold av Grunnloven § 26, annet ledd.

Endringene til protokollen i engelsk originaltekst med oversettelse til norsk følger som trykt vedlegg til proposisjonen.

2 Kyotoprotokollen

Kyotoprotokollen er folkerettslig bindende, og har nedfelt bindende kvantitative utslippsforpliktelser for hver enkelt part, definert i vedlegg B, jf. artikkel 3. Utslippsforpliktelsene under protokollen for den første forpliktelsesperioden omfatter de seks viktigste klimagassene, som fremgår av vedlegg A: karbondioksid (CO₂), metan (CH₄), lystgass (N₂O), hydrofluorkarboner (HFK), perfluorkarboner (PFK) og svovelheksafluorid (SF₆). I andre forpliktelsesperiode er også nitrogentrifluorid (NF₃) inkludert. Kyotoprotokollen har også felles regler for hvordan landene skal beregne, rapportere og bokføre utslipp, og felles retningslinjer for hvordan landene skal bokføre bruk av fleksible gjennomføringsmekanismer. Den har også et etterlevelseregime som overvåker at partene oppfyller sine forpliktelser. I tillegg har protokollen bestemmelser for å bidra til kunnskapsoverføring, teknologioverføring, og finansiering av klimareduserende tiltak og tilpasning til klimaendringer i utviklingsland.

Utslippsforpliktelsene under Kyotoprotokollen blir uttrykt i prosent av et lands utslipp i 1990 (basisår), som et årlig gjennomsnitt i perioden 2013-2020. Hvert land får tildelt en utslippsmengde for perioden i tråd med partens prosent i vedlegg B til protokollen, under protokollen

omtalt som "assigned amount units" (AAUer). Som et supplement til nasjonale utslippsreduksjoner kan landene kjøpe og selge FN-godkjente kvoter og bruke disse til å oppfylle sine utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen. Kyotoprotokollen inneholder tre fleksible mekanismer: Internasjonal kvotehandel, Felles gjennomføring (Joint Implementation – JI) og Den grønne utviklingsmekanismen (Clean Development Mechanism – CDM). Kvotehandel går ut på at land med utslippsforpliktelser kan kjøpe og selge utslippskvoter seg imellom. Felles gjennomføring innebærer at land med utslippsforpliktelser kan samarbeide om utslippsreducerende prosjekter, der landet som betaler får godskrevet reduksjonene. Bruk av Den grønne utviklingsmekanismen innebærer at land med utslippsforpliktelser kan betale for utslippsreducerende prosjekter i utviklingsland og framvoksende økonomier som ikke har tallfestede utslippsforpliktelser under protokollen, og få godskrevet klimagassreduksjonen. Denne typen prosjekter skal bidra både til bærekraftig utvikling i vertslandet og reduserte klimagassutslipp. De fleksible mekanismene bidrar til et mer kostnadseffektivt regime ved at klimagassutslippene reduseres der det koster minst, samtidig som de samlede totale utslippene under Kyotoprotokollen holdes fast.

Det skal skje et samlet oppgjør ved slutten av en forpliktelsesperiode, for å fastslå om landene har oppfylt sine utslippsforpliktelser for perioden. Første forpliktelsesperiode, 2008-2012, gjøres opp i 2015, når utslippstallene for perioden er godkjent. Tilsvarende forventes oppgjøret for andre forpliktelsesperiode, 2013-2020, å skje i 2023.

Partskonferansen for Klimakonvensjonen fungerer som partsmøte for partene til Kyotoprotokollen. Partsmøtet til Kyotoprotokollen er protokollens øverste organ. Partsmøtet skal utøve en rekke funksjoner som er nærmere bestemt i protokollens enkelte artikler, herunder gjennomgå gjennomføringen av protokollen og treffe nødvendige beslutninger for å fremme en effektiv gjennomføring.

Det er 192¹ parter til Kyotoprotokollen, nærmere bestemt 191 stater og 1 regional økonomisk organisasjon (EU). Alle partene til FNs klimakonvensjon er parter til Kyotoprotokollen, med unntak av USA, Canada og Andorra. USA har aldri ratifisert, og Canada trakk seg fra protokollen i 2011 med effekt fra 2012. Partene med tallfestede

¹ Dette inkluderer Afghanistan som vil være part til protokollen fra 23. juni 2013. Afghanistan ratifiserte Kyotoprotokollen 25. mars 2013.

utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen fremgår av vedlegg B til protokollen. Dette er i hovedsak de samme partene som fremgår av vedlegg I til FNs klimakonvensjon. Vedlegg I gjen-speiler hvilke land som ble ansett som industrialiserte land og overgangsøkonomier da FNs Klimakonvensjon ble vedtatt. Enkelte land som hadde utslippsforpliktelser i den første perioden, men som ikke tar på seg slike forpliktelser for perioden 2013-2020, som Japan, Russland og New Zealand, vil fortsatt være parter til protokollen. Når det skal vedtas endringer i Kyotoprotokollen med vedlegg eller treffes beslutninger knyttet til gjennomføring av protokollens enkelte bestemmelser, er det som utgangspunkt krav om konsensus mellom protokollens 192 parter.

Partsmøtet til Kyotoprotokollen er gitt mandat til å fastsette nærmere bestemte retningslinjer, prinsipper og prosedyrer for gjennomføring av protokollens enkelte bestemmelser, herunder retningslinjer for nasjonale system og metodikk for beregning av utslipp og opptak av klimagasser, retningslinjer for partenes rapportering og gjennomgang av disse rapportene, nærmere regler og retningslinjer for opptak fra skog, og retningslinjer, prosedyrer og prinsipper for de fleksible mekanismene under protokollen. Det foreligger et omfattende sett av beslutninger under Kyotoprotokollen, som knytter seg til gjennomføring av protokollen. Nye partsmøtebeslutninger for gjennomføring av Kyotoprotokollen, samt endringer i tidligere partsmøtebeslutninger, ligger innenfor det løpende mandatet til Partsmøtet til Kyotoprotokollen, og er ikke gjenstand for Stortingets samtykke. Slike beslutninger vil gjelde fra tidspunktet Partsmøtet til Kyotoprotokollen beslutter, med mindre annet er nærmere presisert i Kyotoprotokollen.

Det som er gjenstand for Stortingets samtykke er vedtak om en ny utslippsforpliktelse for Norge, det vil si endringer i den folkerettslig bindende avtaleteksten i Kyotoprotokollen med vedlegg, som beskrevet under punkt 3.1 og 3.2. Endringer i Kyotoprotokollen med vedlegg vil først tre i kraft 90 dager etter at $\frac{3}{4}$ av partene til Kyotoprotokollen (dvs. 144 parter) har gitt etterfølgende godkjenning til endringene, og vil bare ha virkning for de partene som har godkjent endringene, jf. protokollens artikkel 20 jf. artikkel 21.

I tillegg til endringene i selve protokollteksten omfatter vedtaket om andre forpliktelsesperiode endringer i beslutninger og elementer som er nødvendige for å operasjonalisere forpliktelsesperioden. Dette er en integrert del av det samlede vedtaket om andre forpliktelsesperiode, og for

fullstendighetens skyld redegjøres det for dette i kapittel 4.

3 Forhandlingene om nye utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen for perioden 2013-2020

Vedtaket om en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen kom først på plass etter syv år med svært krevende forhandlinger, og bare noen uker før andre forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen startet 1. januar 2013. Allerede da Kyotoprotokollen ble vedtatt i 1997 ble det besluttet at partene syv år før første forpliktelsesperiodes utløp skulle initiere vurderingen av nye utslippsforpliktelser for perioden etter 2012. Dette er presisert i Kyotoprotokollen artikkel 3.9. På det første Partsmøtet til Kyotoprotokollen i 2005 ble det derfor etablert en egen forhandlingsgruppe som skulle starte vurderingen av nye utslippsforpliktelser for perioden etter 2012. Denne gruppen fikk navnet "*Ad Hoc Working Group on Further Commitments for Annex I Parties under the Kyoto Protocol*", og skulle fullføre sitt arbeid så snart som mulig, og tidsnok til å sikre at det ikke ville bli et opphold mellom første og andre forpliktelsesperiode. Arbeidsgruppen fullførte først sitt mandat på FNs klimakonferanse i Doha, Qatar, desember 2012.

Selv om det på FNs klimakonferanse i Durban i desember 2011 var politisk enighet om en ny periode med utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen som del av en bredere forhandlingspakke, gjenstod det vanskelige spørsmål for avklaring før protokollens 191 parter kunne bli enige.

Vedtaket om en ny forpliktelsesperiode under protokollen kom på plass én dag på overtid på FNs klimakonferanse i Doha. Norges miljøvernminister Bård Vegar Solhjell ledet forhandlingene på ministernivå, sammen med sin brasilianske kollega Luiz Figueiredo Machado, og spilte en sentral rolle i å få på plass en ny Kyoto-periode. Det endelige kompromisset var resultat av omfattende ministerkonsultasjoner. Forslagene til kompromiss i de ulike forhandlingssporene under FNs klimakonvensjon og Kyotoprotokollen, som Qatar som presidentskap la frem i de avsluttende timene, måtte sees i sammenheng. Det var en felles forståelse blant de fleste grupperinger av land at man ikke kunne gjenåpne noen av elementene i den samlede pakken til forhandlingsresultat som presidentskapet hadde lagt frem. Til slutt ble forhandlingsresultatet fra de to forhandlingssporene

under FNs klimakonvensjon og forhandlingene under Kyotoprotokollen vedtatt fortløpende som en ”samlet pakke”, som presidentskapet ga tilnavnet ”*The Doha gateway*”.

De spørsmålene som gjenstod å avklare for å få enighet om en ny periode med utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen knyttet seg i hovedsak til det samlede ambisjonsnivået, altså hvor store utslippskutt andre forpliktelsesperiode vil lede til. I tillegg til ambisjonsnivået var mange land også opptatt av å sikre etterlevelse av forpliktelsene. At forpliktelsene skulle være rettslig bindende fra første januar 2013, var derfor et krav fra mange land i Doha. Dette var et vanskelig tema, ettersom vedtaket i Doha kom for sent til at dette kravet kunne innfris.

I substans er de tallfestede utslippsforpliktelsene naturligvis det viktigste for ambisjonsnivået, men øvrige utestående spørsmål, som lengden på forpliktelsesperioden, hvordan en skulle håndtere det store kvoteoverskuddet som hadde oppstått i første forpliktelsesperiode, og tilgang til de fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen for vedlegg B-parter uten tallfestede forpliktelser i andre forpliktelsesperiode, hang også sammen med det overordnede spørsmålet om ambisjon. I tillegg var koblingen til øvrige forhandlinger under Klimakonvensjonen, og hvordan en skulle sikre at en ny periode ville starte fra 1. januar 2013, av avgjørende betydning for å få kompromisset i havn.

3.1 Endringer i Kyotoprotokollen

På FNs klimakonferanse i Doha ble det vedtatt følgende endringer i Kyotoprotokollen:

- Tallfestede utslippsforpliktelser for perioden 2013-2020 (artikkel 3.1 bis og 3.7 bis, jf. revidert vedlegg B)
- Nye prosedyrer for ensidig og frivillig oppjustering av ambisjonsnivået for utslippsforpliktelsen i løpet av en forpliktelsesperiode (artikkel 3.1 ter og 3.1 quater)
- Adgang til å benytte en ny markeds mekanisme som er under etablering under FNs klimakonvensjon (artikkel 3.12 bis og 3.12 ter)
- Inkludering av en ny klimagass: NF_3 (vedlegg A, jf. artikkel 3.8 bis)
- Øvre grense for tildelt utslippsmengde under Kyotoprotokollen for andre forpliktelsesperiode (artikkel 3.7 ter)
- Konsekvensjusteringer i Kyotoprotokollen (artikkel 3.8, artikkel 4.2 og artikkel 4.3)

Av Doha-endringene artikkel 2 fremgår det at de vedtatte endringene i Kyotoprotokollen skal tre i kraft i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen. Endringen er gjenstand for partenes godkjenning, og vil tre i kraft for de som har godkjent den på den nittiende dag etter den dato depositaren har mottatt godkjenningssdokumenter fra minst tre fjerdedeler av partene. For enhver annen part vil de tre i kraft på den nittiende dag etter den dag vedkommende part deponerer sitt godkjenningssdokument.

3.2 Nærmere om endringene i Kyotoprotokollen

Utslippsforpliktelser for perioden 2013-2020

Det ble vedtatt nye tallfestede utslippsforpliktelser under protokollen for 37 land i tillegg til EU, for perioden 2013-2020. Utslippsforpliktelsene blir uttrykt i prosent av et lands utslipp i 1990 (basisår)², som et årlig gjennomsnitt i perioden 2013-2020. De kvantifiserte forpliktelsene for landene for andre forpliktelsesperiode fremgår av et revidert vedlegg B til Kyotoprotokollen, jf. ny artikkel 3.1 bis og 3.7 bis i Kyotoprotokollen. Vedtaket om en ny forpliktelsesperiode innebærer en samlet ambisjon for utslippsreduksjon på 18 prosent i forhold til 1990-nivået, som et årlig gjennomsnitt for perioden for de landene med kvantifiserte utslippsforpliktelser i vedlegg B for perioden 2013-2020.

For Norge innebærer vedtaket en ny utslippsforpliktelse som er konsistent med målsettingen om en utslippsreduksjon på 30 prosent i 2020 sammenlignet med 1990-utslippene. Vedtaket er en oppfølging av en politisk målsetting som Norge meldte inn under Copenhagen Accord³. Norge skal ta ansvar for å redusere utslipp for perioden 2013-2020 til 84 prosent i forhold til 1990-utslippene som et årlig gjennomsnitt. Det vil si at Norge etter Kyotoprotokollen vil være forpliktet til å sørge for at de totale klimagassutslippene i perio-

² Enkelte østeuropeiske land har basisår hvor utslippene var høyere enn i 1990.

³ Copenhagen Accord ble framforhandlet av en gruppe av 29 statsledere på FNs klimakonferanse i København i 2009. Copenhagen Accord er en politisk beslutning som ikke ble formelt vedtatt under Klimakonvensjonen. Avtalen etablerte for første gang at tiltak for utslippsreduksjoner også i utviklingsland skulle konkretiseres, forankres og følges opp under Klimakonvensjonen. I etterkant av Københavnmøtet sluttet mer enn 140 land seg til Copenhagen Accord. Dette ble formelt bekreftet gjennom et vedtak av Partskonferansen under Klimakonvensjonen i Cancún i 2010 (Cancún-avtalen).

den 2013-2020 i gjennomsnitt er 16 prosent lavere enn Norges utslipp i 1990. Retningslinjene for rapportering er revidert for Kyotoprotokollens andre forpliktelsesperiode, og 1990-utslippet som skal ligge til grunn for Norges forpliktelse skal være beregnet i henhold til disse nye retningslinjene. Norge vil benytte de fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen, som supplement til nasjonale tiltak, for å nå forpliktelsen. Til sammenligning har Norge for perioden 2008-2012 en forpliktelse til å sikre at utslippene gjennomsnittlig ikke skal være høyere enn 1 prosent over 1990-utslippene.⁴

Landene som har påtatt seg nye utslippsforpliktelse under Kyotoprotokollen, i tillegg til Norge, er Australia, EU som fellesskap⁵, EUs individuelle medlemsland, Hviterussland, Island, Kroatia, Hviterussland, Kasakhstan, Liechtenstein, Monaco, Sveits og Ukraina. Hviterussland og Kasakhstan hadde ikke tallfestede og bindende utslippsforpliktelse i den første perioden. De landene som var villige til å påta seg forpliktelse i andre forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen representerer om lag 10-15 prosent av globale klimagassutslipp. Til sammenligning stod landene som hadde utslippsforpliktelse i første forpliktelsesperiode den gang for om lag 30 prosent av de globale utslippene av klimagasser.

I det reviderte vedlegg B fra Doha ble det, i tillegg til en ny kolonne med differensierte utslippsforpliktelse for land for perioden 2013-2020, gjort noen tekniske justeringer. De ble tatt inn to nye kolonner som gjør det mulig for land, for illustrative formål, å presentere sitt ambisjonsnivå ved bruk av et annet referanseår enn protokollens basisår. Denne endringen har ingen betydning for partenes reelle utslippsforpliktelse under protokollen.

Det ble også gjort noen tekniske endringer i vedlegg B for å klargjøre hvilke land som har tallfestede utslippsforpliktelse under protokollen og hvilke parter som ikke tar på seg nye forpliktelse i andre forpliktelsesperiode. For det første ble USA tatt ut av oversikten over land i vedlegg B, da USA aldri har ratifisert protokollen, og således ikke er part til denne. For det andre er det nå mar-

kert i vedlegg B hvilke land som ikke vil ha en tallfestet utslippsforpliktelse for andre forpliktelsesperiode, noe som er tilfelle for Japan, New Zealand, og Russland. Canada er fremdeles med i oversikten over land i vedlegg B til protokollen. Canada er imidlertid ikke lenger part til protokollen og har følgelig ingen utslippsforpliktelse i andre forpliktelsesperiode.

Det ble også tatt inn en ny kolonne i vedlegg B til Kyotoprotokollen der partenes innmeldte 2020-målsettinger under Cancún-avtalen er reflektert. Denne kolonnen innebærer ikke nye rettslige forpliktelse under Kyotoprotokollen, og heller ingen endring i status for partenes innmeldte målsettinger under Cancún-avtalen. Denne kolonnen ble tatt inn for politisk synliggjøring av lands tidligere innmeldte målsettinger. For Norge sin del innebærer det en synliggjøring av at Norges beholdne målsetting om å gå til 40 prosent, dersom det kan bidra til enighet om en ambisiøs global klimaavtale der de store utslippslandene påtar seg konkrete utslippsforpliktelse i tråd med togradersmålet, ligger fast.

Lengden på perioden

Lengden på forpliktelsesperioden var et tema for forhandlingene, og frem mot FNs klimakonferanse i Doha var det forslag fra ulike parter om henholdsvis 5 og 8 år. Partsmøtet bestemte at andre forpliktelsesperiode skal vare i 8 år, fra 2013 til 2020. Dette var viktig for de landene som var villige til å ta på seg nye utslippsforpliktelse under Kyotoprotokollen for å sikre at det ikke blir et opphold mellom andre forpliktelsesperiode og den nye klimaavtalen som skal gjelde fra 2020.

Frivillig oppjustering av ambisjonsnivået i løpet av en forpliktelsesperiode

Det ble vedtatt en forenklet vedtagelses- og ikraft-tredelsesprosedyre i Kyotoprotokollen for skjerping av en parts utslippsforpliktelse der en part selv ønsker dette i løpet av en forpliktelsesperiode. Disse endringene fremgår av ny artikkel 3.1 ter og 3.1 quater. Formålet med disse endringene er å gjøre det mulig for land individuelt og frivillig å oppjustere sine ambisjoner i løpet av en forpliktelsesperiode. Endringene innebærer at forslag fra en part om å skjerpe sin utslippsforpliktelse under protokollen vil bli vedtatt med mindre $\frac{3}{4}$ av partene til protokollen motsetter seg dette. Den vedtatte endringen skal sirkuleres til alle partene til protokollen, og vil tre i kraft 1. januar det påfølgende året. Det er således ikke krav om etterføl-

⁴ Norge har i tillegg bestemt å overoppfylle første forpliktelsesperiode med 10 prosent, samt i å avstå fra å bruke kvoter som stammer fra tilvekst i skog, som følge av aktiviteten skogskjøtsel (forest management) under Kyotoprotokollens artikkel 3.4.

⁵ EU har formidlet at utslippsforpliktelsene for EU og dens medlemsstater for andre forpliktelsesperiode etter Kyotoprotokollen er basert på den forutsetning at disse vil bli oppfylt av EU og dens medlemsstater i fellesskap, i samsvar med artikkel 4 i Kyotoprotokollen.

gende godkjenning fra de øvrige partene til protokollen for at slike endringer skal tre i kraft, og justering av en parts utslippsforpliktelser under protokollen kan dermed få virkning raskt. Se nærmere under punkt 4.2 for omtale av en politisk prosess som skal sikre at partene vurderer eget ambisjonsnivå under Kyotoprotokollen i 2014.

Ny markedsmekanisme

Kyotoprotokollen definerer tre mekanismer for fleksibel gjennomføring av utslippsforpliktelsene under protokollen. I Doha ble det vedtatt endringer i Kyotoprotokollen som åpner for at partene med tallfestede utslippsforpliktelser under protokollen kan bruke kvoter fra en ny markedsmekanisme som skal etableres under FNs klimakonvensjon, til oppfylning av forpliktelsene under Kyotoprotokollen, jf. ny artikkel 3.12 bis og 3.12 ter.

Den nye markedsmekanismen ble vedtatt på FNs klimakonferanse i Durban i 2011. I Doha ble det satt i gang et arbeidsprogram for å utarbeide regler og prosedyrer for den nye mekanismen. Dette arbeidet skal etter planen være ferdig i løpet av 2013, med sikte på behandling og vedtak på FNs klimakonferanse i Warszawa i desember 2013. Det er på imidlertid lite trolig at mekanismen vil komme på plass allerede i 2013. Etter at reglene er vedtatt, vil det også kunne ta noe tid før den blir operativ.

Norge har, i likhet med EU, argumentert for at den nye mekanismen skal være på sektornivå, i motsetning til Den grønne utviklingsmekanismen under Kyotoprotokollen som er på prosjektnivå. En markedsmekanisme på sektornivå vil innebære at det kan godkjennes utslippsreduksjoner for en eller flere sektorer og/eller delsektorer i et land, noe som vil kunne bidra til større samlede reduksjoner og sikre bedre kontroll med de totale utslippene. Mekanismen vil kunne inngå i den nye avtalen som skal fremforhandles under Klimakonvensjonen innen 2015. Dersom denne mekanismen kommer på plass før 2020, vil den også kunne benyttes til oppfyllelse av utslippsforpliktelsene under Kyotoprotokollen.

Inkludering av en ny klimagass: nitrogentrifluorid (NF₃)

Protokollens utslippsforpliktelser omfatter allerede de seks viktigste klimagassene, som fremgår av vedlegg A til Kyotoprotokollen: karbondioksid (CO₂), metan (CH₄), lystgass (N₂O), hydrofluorkarboner (HFK), perfluorkarboner (PFK) og svovelheksafluorid (SF₆). I Doha ble

det vedtatt å inkludere utslipp av nitrogentrifluorid (NF₃). Denne gassen blir brukt som erstatning for PFK og SF₆ innen elektronikkindustrien, særlig i tilknytning til produksjon av LCD-skjermer, halvledere og i solcelleproduksjon. Inkludering av NF₃ er ikke forventet å ha noen vesentlige konsekvenser for Norges forpliktelse. Klima- og forurensningsdirektoratets vurdering er at det er lite sannsynlig at Norge per i dag har utslipp av NF₃, og at lite tilsier at vi vil få slike utslipp innen 2020. Partene kan velge å bruke 1995 eller 2000 som basisår for NF₃, i stedet for 1990, jf. ny artikkel 3.8 bis.

Gassene under Kyotoprotokollen sees under ett og veies ved bruk av FNs klimapanel (IPCC) verdier for globalt oppvarmingspotensial. I andre forpliktelsesperiode vil det globale oppvarmingspotensial fastsettes ved bruk av verdiene fra IPCCs fjerde hovedrapport.

Sikkerhet for at det ikke skapes et stort nytt overskudd av kvoter i andre forpliktelsesperiode

I første forpliktelsesperiode fikk noen land tildelt en utslippsmengde som langt oversteg deres reelle utslipp for perioden 2008-2012. Et vanskelig forhandlingstema i Kyoto-forhandlingene de siste syv årene har vært hva som burde skje med dette kvoteoverskuddet. Se nærmere under punkt 4.1 for omtale av spørsmålet om overføring og bruk av kvoter fra første forpliktelsesperiode.

For å sikre at vedtaket av nye utslippsforpliktelser i Doha ikke skal medføre et tilsvarende kvoteoverskudd i andre forpliktelsesperiode, ble det vedtatt en ny bestemmelse i protokollen som i praksis innebærer en øvre grense for den enkelte parts tildelte utslippsmengde (assigned amount) i andre forpliktelsesperiode, jf. ny artikkel 3.7 ter.

Den øvre grensen for tildelt utslippsmengde i andre forpliktelsesperiode tilsvarer gjennomsnittet av utslippsnivået de tre første årene i foregående forpliktelsesperiode under protokollen, multiplisert med lengden på den inneværende forpliktelsesperioden. Det innebærer at partene i praksis må slette tildelte kvoter dersom de i andre forpliktelsesperiode har fått tildelt kvoter utover gjennomsnittet av egne utslipp i årene 2008, 2009 og 2010 multiplisert med åtte. En slik bestemmelse vil ikke ha betydning for Norges forpliktelse. EU erklærte at de vil gjennomføre bestemmelsen som fellesskap. Det er derfor forventet at endringen bare vil kunne få konsekvenser for Hviterussland, Ukraina og Kasakhstan. For disse landene er bestemmelsen forventet å innebære en skjerpning i

forhold til de vedtatte utslippsforpliktelsene under Kyotoprotokollen.

Konsekvensjusteringer i Kyotoprotokollen

Det ble også vedtatt noen mindre konsekvensjusteringer i Kyotoprotokollen, se vedtatte endringer i artikkel 3.8, artikkel 4.2 og artikkel 4.3.

4 Beslutninger om gjennomføring av protokollen

I tillegg til endringene i selve protokollteksten omfatter Partsmøtets vedtak om andre forpliktelsesperiode også endringer i beslutninger foretatt av tidligere partsmøter om gjennomføring av protokollen. Vedtaket omfatter også andre elementer som er nødvendige for å operasjonalisere forpliktelsesperioden 2013-2020. Partsmøtebeslutningene om gjennomføring av protokollen har stor betydning for gjennomføring av protokollen, og for fullstendighetens skyld redegjøres det for disse elementene i punkt 4.1 – 4.3.

I vedlegg 1 og 2 til denne proposisjonen gjengis ikke hele beslutning 1/CMP.8: "Endring i Kyotoprotokollen i henhold til protokollens artikkel 3 nr. 9 (Doha-endringen)", bare vedtaket om og endringer i Kyotoprotokollen med vedlegg, samt den politiske forpliktelsen til å gjennomføre forpliktelsene og annet ansvar i forhold til andre forpliktelsesperiode fra 1. januar 2013. Det er redegjort for de øvrige elementene i beslutning 1/CMP.8, som knytter seg til gjennomføring av Kyotoprotokollen, i dette kapittelet. Beslutning 1/CMP.8 er tilgjengelig på nettsidene til FNs klimakonvensjon: <http://unfccc.int/2860.php>.

4.1 Endringer i beslutninger knyttet til gjennomføring av protokollen

De fleksible gjennomføringsmekanismene under protokollen:

På FNs klimakonferanse i Doha besluttet Partsmøtet til Kyotoprotokollen nødvendige presiseringer og justeringer i de gjeldende retningslinjene for de fleksible mekanismene for å gjøre det klart at de fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen skal fungere som normalt fra 1. januar 2013, og at parter med tallfestede utslippsforpliktelser skal ha tilgang til alle de fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen fra dag én, så langt dette praktisk lar seg gjøre.

Alle land som er parter til protokollen, og som står oppført i vedlegg B til protokollen vil kunne delta i prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen og motta kvoter direkte fra registeret til Den grønne utviklingsmekanismen. Dette inkluderer Japan, New Zealand og Russland som ikke vil ha nye tallfestede utslippsforpliktelser for perioden 2013-2020. Kun parter som har tallfestede utslippsforpliktelser i andre forpliktelsesperiode vil imidlertid kunne delta i utslippshandel (det vil si handel med godkjente Kyoto-kvoter) og prosjekter under Felles gjennomføring (JI).

I de første årene vil det bare være mottak av kvoter fra registeret til Den grønne utviklingsmekanismen og handel med slike kvoter som vil være aktuelt for partene med tallfestede utslippsforpliktelser i andre forpliktelsesperiode, da det vil kunne ta flere år før landene får utdelt sin tildelte kvotemengde under Kyotoprotokollen (AAUer). Dette skyldes tiden det vil ta før partene kan ta i bruk oppdaterte retningslinjer for rapportering slik Partsmøtet til Kyotoprotokollen besluttet på FNs klimakonferanse i Durban, herunder nye rapporteringsformat som er under utvikling. Implementering av nye retningslinjer er nødvendig for å kunne få tildelt utslippsmengde på riktig grunnlag. Det vil imidlertid være mulig å gjøre ganske sikre beregninger av forventet tildelt utslippsmengde for Norge. Norge bruker i dag metoder for beregning av utslipp som ligger veldig nær de nye retningslinjene som Partsmøtet har besluttet å bruke. Det er derfor ikke forventet at det vil være et stort avvik mellom de beregningene som fremgår under punkt 5.3, og den endelige utslippsmengden Norge vil få tildelt i midten av 2016. Partene skal imidlertid se nærmere på om det er mulig å fremskynde utstedelsen av kvoter fra Felles gjennomføring (JI) mellom parter med tallfestede utslippsforpliktelser.

Finansiering av klimatilpasning i utviklingsland

Partsmøtet til Kyotoprotokollen har tidligere besluttet at 2 prosent av kvotene fra Den grønne utviklingsmekanismen skal selges til inntekt for Tilpasningsfondet under Kyotoprotokollen, og således gå til finansiering av klimatilpasning i utviklingsland.

I Doha besluttet Partsmøtet til Kyotoprotokollen at tilsvarende bidrag til Tilpasningsfondet skal komme fra de to andre fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen. Dette var en viktig del av det politiske kompromisset.

Overføring og bruk av kvoter fra første forpliktelsesperiode

Et krevende spørsmål i forhandlingene har vært hvordan en skulle håndtere det store overskuddet av såkalte AAUer som ble etablert i første forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen, jf. også 3.2. Problemstillingen knyttet seg til det store antall kvoter noen land fikk tildelt i første forpliktelsesperiode, og som langt overstiger deres reelle utslipp i perioden. Før FN's klimakonferanse i Doha var utgangspunktet at partene til protokollen fritt kunne overføre AAUene fra en forpliktelsesperiode til den neste. I teorien ville dette kvoteoverskuddet kunne nulle ut virkningen av nye utslippsforpliktelser under protokollen. Begrensning i retten til å overføre dette kvoteoverskuddet fra første til andre forpliktelsesperiode har derfor vært et av de viktigste spørsmålene i forhandlingene.

På FN's klimakonferanse i Doha ble Partsmøtet til Kyotoprotokollen enige om nye retningslinjer for overføring og bruk av AAUer. Alle parter med utslippsforpliktelser skal etablere en ny konto i sitt nasjonale register («Previous period surplus reserve»). Dersom en part med en utslippsforpliktelse i andre periode ønsker å overføre AAUer fra første til andre forpliktelsesperiode skal disse kvotene settes inn på denne kontoen. Det er ikke satt noen kvantitative begrensninger for overføring av kvoter til denne kontoen. De overførte kvotene vil ikke flyte fritt ut i kvotemarkedet, slik utgangspunktet var før FN's klimakonferanse i Doha. De overførte kvotene som er satt på et lands egen konto kan brukes til oppfyllelse av egne utslippsforpliktelser i andre forpliktelsesperiode. I tillegg besluttet Partsmøtet til Kyotoprotokollen at hvert land kan kjøpe en begrenset mengde overførte kvoter fra andre lands konto, tilsvarende inntil 2 prosent av landets opprinnelige kvotemengde for perioden 2008-2012. I tillegg til Norge, erklærte imidlertid Australia, EU, Japan, Liechtenstein, Monaco og Sveits at de ikke har til hensikt å kjøpe AAUer overført fra første forpliktelsesperiode.

Allerede på det første Partsmøtet til Kyotoprotokollen ble det satt en kvantitativ begrensning på overføring av kvoter fra de to prosjektbaserte mekanismene (Den grønne utviklingsmekanismen og Felles gjennomføring). I Doha ble det ikke gjort endringer i overføringsadgangen for kvoter fra de prosjektbaserte mekanismene. Dette innebærer at det kan overføres kvoter fra hver av de to prosjektbaserte mekanismene tilsvarende 2,5 prosent av et lands tildelte utslippsmengde for

foregående forpliktelsesperiode. For Norge innebærer dette en mulighet til å overføre ca 6 millioner kvoter fra Den grønne utviklingsmekanismen, og omtrent 6 millioner kvoter fra Felles gjennomføring fra første til andre forpliktelsesperiode. De fleste utviklingsland og fremvoksende økonomier ønsket ytterligere begrensninger for overføring av kvoter også fra de prosjektbaserte mekanismene, men dette fikk de ikke gjennomslag for.

Konsekvensjusteringer i relevante beslutninger

Som følge av beslutningen om en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen og endringer i retningslinjene for gjennomføring av Kyotoprotokollen vil det være nødvendig med konsekvensjusteringer i settet av partsmøtebeslutninger under protokollen som knytter seg til gjennomføring av Kyotoprotokollen. Eksempelvis vil referanser til "første forpliktelsesperiode" i eksisterende beslutningssett under protokollen måtte erstattes med referanser til "andre forpliktelsesperiode", og henvisninger til artikkel 3.1 jf. artikkel 3.7 (utslippsforpliktelsen for første forpliktelsesperiode) vil måtte endres til artikkel 3.1 bis og artikkel 3.7 bis (utslippsforpliktelsen for andre forpliktelsesperiode). Det er etablert en egen prosess i en av de faste underkomitéene til FN's Klimakonvensjon og Kyotoprotokollen som skal forberede utkast til reviderte beslutningstekster. Nødvendig oppdateringer skal besluttes på FN's klimakonferanse i 2013.

I Doha fattet Partsmøtet til Kyotoprotokollen en beslutning om tidspunkt for og innholdet i partenes rapportering som grunnlag for beregning av tildelt utslippsmengde i tråd med utslippsforpliktelsen for land, samt nødvendige justeringer og presiseringer i retningslinjene for de fleksible mekanismene.

Endringer i retningslinjene for gjennomføring av Kyotoprotokollen som ble besluttet på FN's klimakonferanse i Durban, Sør-Afrika, i 2011

På FN's klimakonferanse i Durban i desember 2011 ble Partsmøtet til Kyotoprotokollen i hovedsak enige om hvilke endringer i retningslinjene for gjennomføring av Kyotoprotokollen som skal gjelde for andre forpliktelsesperiode, også omtalt i Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk*.

Det ble vedtatt nye retningslinjer for rapportering og enkelte metodeendringer. Metodeendringene vil føre til endringer i 1990-utslippet, som skal ligge til grunn for beregning av Norges forpliktelse i andre forpliktelsesperiode. Dette hen-

ger bl.a. sammen med endringer i de vektene som brukes for å regne om de ulike gassene under Kyotoprotokollen til en felles enhet. Gassene vektet ved bruk av FNs klimapanel (IPCC) verdier for globalt oppvarmingspotensial (GWP). I andre forpliktelsesperiode vil verdiene fra IPCCs fjerde hovedrapport brukes. Effekten av de nye GWP-verdiene på de nåværende beregningene av de norske 1990-utslippene er at de blir ca. 2,4 prosent høyere. Endringer i GWP-verdiene gjør at tiltak som har redusert utslippene av metan (deponiforbud) og PFK (aluminiumsproduksjon) vil få en større vekt, mens tiltak som har redusert utslippene av N₂O (innen produksjon av mineralgjødning) og SF₆ (nedleggelse av magnesiumproduksjon) vil få mindre vekt enn tidligere. Med dagens kunnskap vil de nye GWP verdiene gjøre at utslippøkningen fra 1990 til 2020 anslås ca. 1 prosent lavere enn økningen som presenteres i fremskrivingene for Norge under punkt 5.1. Økningen fra 2011 til 2020 blir marginalt lavere (0,1 prosent). Det forventes at metodeendringene som kan følge de nye retningslinjene for rapportering ikke vil ha stor betydning for Norge siden vi allerede i stor grad benytter metoder som ligger svært nær de nye kravene.

På FNs klimakonferanse i Durban i 2011 ble det fastsatt endringer i reglene for arealbruk og arealbruksendringer for fremtidige forpliktelsesperioder, i henhold til Kyotoprotokollens artikkel 3.3 og 3.4. Reglene for skogforvaltning under artikkel 3.4 bygger på prinsippene fra første forpliktelsesperiode, men med viktige endringer. Inkludering av effekter som følge av aktiviteten skogforvaltning er gjort obligatorisk i det nye regelverket. Nettoopptaket fra aktiviteten skogforvaltning skal beregnes i forhold til et selvvalgt referansenivå. Norge har valgt 1990 som referansenivå. Av dette opptaket kan landene få godskrevet et opptak av CO₂ opp til et tak på 3,5 prosent relatert til landets utslipp i 1990, når bidrag fra eventuelle felles gjennomføringsprosjekter under Kyotoprotokollen innen skogforvaltning også er inkludert. I første forpliktelsesperiode er det et tilsvarende tak på 3 prosent, men uten at bidrag fra Felles gjennomføring er inkludert. Dette betyr at Norge kan godskrive 1,75 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig fra skogskjøtsel fra og med 2013, mot 1,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter årlig i inneværende Kyoto-periode.

I første forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen rapporteres karbon i avvirket skog som frigjort ved *avvirkningstidspunktet*, uten å ta hensyn til hva trevirket vil bli brukt til eller produktets levetid. Det nye regelverket for skogskjøtsel

(artikkel 3.4) åpner for at en i større grad skal kunne regnskapsføre utslippet ved *det faktiske utslippstidspunktet*, det vil si når karbonet frigjøres til atmosfæren. Dette vil slå positivt ut for tre som byggemateriale, hvor karbonet blir lagret gjennom produktets levetid. Endringene i karbonlageret i treprodukter skal regnskapsføres i det landet hvor avvirkningen skjer, mens endringer i karbonlageret fra importerte produkter ikke skal inngå i importlandets regnskap. Det ble også vedtatt nye regler for hvordan utslipp fra større naturforstyrrelser (skogbranner, stormer, insektangrep etc.) skal håndteres i tilknytning til det nasjonale klimagassregnskapet for skog.

Regnskapet for opptak og utslipp knyttet til endringer i arealbruk (artikkel 3.3) blir ikke berørt av regelendringene.

4.2 Politisk enighet om å vurdere ambisjonsnivået under Kyotoprotokollen i 2014

Et av de mest krevende spørsmålene i forhandlingene om en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen var ambisjonsnivået for andre forpliktelsesperiode. Partsmøtet i Doha etablerte en politisk prosess hvor landene med tallfestede utslippsforpliktelser i andre forpliktelsesperiode skal vurdere opptrapping av sine utslippsforpliktelser under Kyotoprotokollen senest i 2014, og rapportere om mulighetene for dette og sine intensjoner om økte ambisjoner innen 30. april 2014.

For å sikre at dette blir vurdert på politisk nivå ble det avtalt en rundebordkonferanse på ministernivå i mai/juni 2014. På dette ministermøtet skal det utarbeides en rapport som skal vurderes på Partsmøtet til Kyotoprotokollen i 2014. I informasjonen som partene skal sende inn innen 30. april 2014 skal partene også informere om sin måloppnåelse under andre forpliktelsesperiode så langt, samt sende inn oppdaterte utslippsfremskrivinger for perioden frem til 2020.

Avtalen om å diskutere økte ambisjoner under Kyotoprotokollen på politisk nivå i 2014 må sees i sammenheng med parallelle prosesser under Klimakonvensjonen og andre høynivåmøter som også setter fokus på økte ambisjoner for utslippskutt fram mot 2020. På FNs klimakonferanse i Doha var det enighet om viktigheten av engasjement på høyt politisk nivå i oppfølgingen av arbeidet under "Durban-plattformen" med den nye klimaavtalen under Klimakonvensjonen som etter planen skal vedtas i 2015, og arbeidsprogrammet for økte ambisjoner frem mot 2020. FNs Generalsekretær erklærte i Doha at han vil kalle sammen

verdens ledere for et høynivåmøte i 2014, for å bidra til å mobilisere politisk vilje fram mot 2015. Videre ventes arbeidet med FNs klimapanel femte hovedrapport avsluttet i 2014.

4.3 Politisk enighet om å starte fra dag én

Det vil ta tid før en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen blir folkerettslig bindende. En ny forpliktelsesperiode trer først i kraft 90 dager etter at $\frac{3}{4}$ av partene, det vil si 144 parter, har gitt etterfølgende godkjenning til de vedtatte endringene i Kyotoprotokollen med vedlegg, jf. punkt 3.1. I teorien innebærer dette at endringene i Kyotoprotokollen med vedlegg vil kunne tre i kraft uten at de andre landene med vedtatte tallfestede utslippsforpliktelser for andre forpliktelsesperiode har gitt sin etterfølgende godkjenning. EU er i gang med sine interne prosesser, og er tydelig på at slik godkjenning må følges opp så raskt som mulig.

Det som er ren beslutningstekst om gjennomføring av protokollen, og som ikke innebærer endringer i Kyotoprotokollen selv eller vedlegg A eller B til protokollen, vil imidlertid gjelde fra dag én.

Det var stor uenighet om hvordan partene best skulle sikre en smidig overgang mellom første og andre forpliktelsesperiode. Ulike tilnærminger for å sikre at andre forpliktelsesperiode skulle starte 1. januar 2013 har vært diskutert i forhandlingene, og Norges holdning har lenge vært at vi må søke å finne praktiske løsninger innenfor rammen av Kyotoprotokollen, og våre konstitusjonelle rammer.

Løsningen på FNs klimakonferanse i Doha var politisk enighet om at en ny forpliktelsesperiode i praksis skal iverksettes fra 1. januar 2013. Det vil si at partene, innenfor sine nasjonale rammer og krav til prosedyrer, skal starte gjennomføringen av andre forpliktelsesperiode fra dag én i påvente av ikrafttredelse. Partene tok høyde for nødvendige nasjonale prosedyrer, og den politiske avtalen om å starte fra dag én innebærer ingen rettslig forpliktelse for Norge. Når det gjelder selve utslippsforpliktelsen vil det endelige oppgjøret først skje i slutten av perioden. Utslippsforpliktelsen for perioden 2013-2020 blir først folkerettslig bindende fra ikrafttredelse, men når forpliktelsen trer i kraft vil partene være forpliktet til å gjøre opp for "utslippsbudsjettet" for hele den definerte perioden, det vil si fra 1. januar 2013 til 31. desember 2020. Det var derfor avgjørende for partene at de kan starte oppfyllelsen før utslippsforpliktelsen

for perioden 2013-2020 blir folkerettslig bindende, slik at oppfyllelestiden ikke blir for kort.

Det blir svært viktig for tilliten i FN-forhandlingene at partene følger opp denne politiske viljeserklæringen.

Partsmøtet til Kyotoprotokollen oppfordret videre alle til å behandle etterfølgende godkjenning av de vedtatte endringene i Kyotoprotokollen med vedlegg som en hastesak. Det er svært viktig at alle partene til protokollen følger opp denne delen av avtalen for å sikre at andre forpliktelsesperiode trer i kraft så snart som mulig.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

En ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen innebærer i stor grad videreføring av et etablert system, som er godt integrert i norsk klimapolitikk. Gjennomføring av nye utslippsforpliktelser for Norge vil ha konsekvenser av økonomisk og administrativ karakter. Kostnadene for Norge består dels av kostnader ved tiltak for å redusere utslippene nasjonalt, og dels i betalingen for netto kjøp av kvoter fra utlandet gjennom internasjonal kvotehandling og prosjektbasert samarbeid.

I Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk* ble det varslet en rekke nye virkemidler, blant annet et nytt klimateknologifond, at petroleumssektoren må betale en høyere pris for utslipp av klimagasser, en aktiv skogpolitikk, en økt satsing på kollektivtransport og skjerpede utslippskrav for biler. De foreslåtte tiltakene i klimameldingen innebærer en sterkere klimasatsing på flere områder. Det er ikke mulig på sikkert grunnlag å anslå effekten av denne satsingen frem mot 2020. Det er for eksempel usikkert når, hvor sterkt og i hvilken sektor økt innsats på forskning og teknologiutvikling vil gi resultater i form av reduserte utslipp.

For en fullstendig gjennomgang av norsk klimapolitikk og nasjonale virkemidler og tiltak vises det til Meld. St. 21 (2011-2012) *Norsk klimapolitikk*. Norge vil være en stor kjøper av kvoter også for perioden 2013-2020 som supplement til nasjonale tiltak.

Det forventes ikke vesentlige endringer i administrative kostnader knyttet til deltagelse i Kyotoprotokollen ved overgangen fra den første til den andre forpliktelsesperioden.

5.1 Referansebane

Ifølge utslippsregnskapet som ble presentert i mai 2013 var norske utslipp av klimagasser 50,4 mill.

tonn CO₂ ekvivalenter i 1990 og 52,9 mill. tonn i 2012. De sist oppdaterte fremskrivningene av norske utslipp fremgår av Meld. St. 12 (2012–2013) Perspektivmeldingen 2013. Fremskrivningene er basert på vedtatt politikk. De gir derfor anslag for utslippene ved en videreføring av dagens virkemiddelbruk. Framskrivningene er dermed ikke en beskrivelse av regjeringens mål og fanger ikke opp effekter av endret bruk av virkemidler framover. I perspektivmeldingen anslås norske utslipp i 2020 å ligge på 54,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter når GWP-verdier fra IPCCs andre hovedrapport brukes. I klimameldingen ble det varslet en rekke nye tiltak for å redusere de nasjonale utslippene av klimagasser. Effekten av disse tiltakene er ikke innarbeidet i disse anslagene, men vil komme i tillegg fordi framskrivningene av utslipp kun inkluderer effekten av vedtatte virkemidler og tiltak.

I utslippsregnskapet og fremskrivningene er verdiene fra FNs klimapanel sin andre hovedrapport benyttet, mens en i andre forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen vil benytte de oppdaterte verdiene fra FNs klimapanelers fjerde hovedrapport. Dersom de nye GWP-verdiene fra IPCCs fjerde hovedrapport brukes blir utslippene i 1990 beregnet til 51,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, og utslippene i 2020 55,3 millioner tonn CO₂-ekvivalenter.

Norge har innført et bredt sett av virkemidler for å redusere nasjonale utslipp av klimagasser. På usikkert grunnlag kan de årlige norske utslippene i 2010 anslås å ligge 11 – 14 millioner tonn, eller vel 20 prosent, lavere enn de ville ha vært uten vår nasjonale klimapolitikk. Effekten av virkemidler kommer også til uttrykk ved at utslipp per produsert enhet (karbonintensitet) i norsk økonomi har falt med om lag 40 prosent de siste 20 år når oljesektoren er inkludert. I fastlandsøkonomien er utslippsintensiteten halvert i samme tidsrom. Klimatiltak som er gjennomført siden 2007 kan på usikkert grunnlag anslås til å redusere de årlige utslippene i Norge med opp mot 5 millioner tonn i 2020. I tillegg bidrar Norge til utslippsreduksjoner i utviklingsland og framvoksende økonomier, blant annet ved kjøp av klimakvoter gjennom Den grønne utviklingsmekanismen (CDM).

For en nærmere redegjørelse av forventet fordeling av norske utslipp, og faktorer som påvirker utslippsutviklingen vises det til Perspektivmeldingen 2013.

5.2 Internasjonal kvotepris og faktorer som kan innvirke på denne

Som tidligere presentert i Meld. St. 21 (2011–2012) *Norsk klimapolitikk* ble det allerede på FNs klimakonferanse i Durban i 2011, som del av en samlet pakke, politisk enighet om å etablere en ny forpliktelsesperiode under Kyotoprotokollen fra 2013. Endelig vedtak om dette ble fattet på FNs klimakonferanse i Doha i desember 2012.

Stortinget har gitt en fullmakt på 1 milliard kroner til å inngå avtaler om kjøp av kvoter som først blir generert og levert i perioden etter 2012. Ved utgangen av april 2013 er om lag 380 mill. kroner av fullmakten benyttet. Kjøpsstrategi for andre forpliktelsesperiode fremgår av Meld. St. 2 (2012–2013) Revidert nasjonalbudsjett 2013.

Prosjekter som allerede er FN-godkjente vil kunne generere et betydelig antall kvoter. FNs klimasekretariat anslår at det fram til 2020 vil kunne utstedes opp til 7 500 millioner kvoter (hver tilsvarende ett tonn CO₂-ekvivalenter) bare fra de prosjektene som er godkjent før april 2012 under Den grønne utviklingsmekanismen. I tillegg kommer potensialet under Felles gjennomføring. Det forventes derfor at eksisterende prosjekter vil kunne gi tilstrekkelig med kvoter for å kunne dekke etterspørselen frem mot 2020. De lave prisene, som for mange prosjekter ikke engang dekker kostnadene ved å kontrollere at prosjektet er gjennomført som forutsatt, gjør at det er usikkert hvor mange kvoter som faktisk vil bli utstedt fra Den grønne utviklingsmekanismen og Felles gjennomføring (JI) for tidsrommet til og med 2020. Lave kvotepriser må ses i sammenheng med kombinasjonen av et stort antall godkjente kvoter og lav etterspørsel som følge av redusert økonomisk aktivitet i Europa. EU har stått for størstedelen av etterspørselen etter kvoter fra CDM- og JI-prosjekter frem til nå. EUs medlemsland vil også stå for størstedelen av utslippene som omfattes av andre forpliktelsesperiode, og vil dermed fremdeles kunne være den viktigste gruppen av land som etterspør kvoter fra de fleksible mekanismene under Kyotoprotokollen.

Flere kommersielle aktører, herunder kraftselskaper, industriselskaper og investeringsbanker, samt institusjoner, som bl.a. Verdensbanken, jobber med å etablere nye prosjekter innenfor CDM-rammeverket. Fortsatt lave priser kan imidlertid gjøre det vanskelig å realisere nye prosjekter i dette markedet.

5.3 Økonomiske konsekvenser

Kostnadene for Norge og virkningene for norske bedrifter og arbeidsplasser som følge av en ny utslippsforpliktelse for Norge under Kyotoprotokollen, vil være avhengig av nasjonale utslipp og hvilke virkemidler og tiltak som gjennomføres.

Norge vil etter Kyotoprotokollen være forpliktet til å sørge for at de totale klimagassutslippene i perioden i gjennomsnitt er 16 prosent lavere enn Norges utslipp i 1990.

Med nye GWPer og nåværende estimat av 1990-utslipp blir grunnlaget for tildeling 51,6 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Utslippsforpliktelsen på 84 prosent vil i så fall innebære at Norge får tildelt 43,3 millioner kvoter årlig og totalt 346 millioner kvoter for perioden 2013-2020. Utslippene i samme periode kan med utgangspunkt i Perspektivmeldingen 2013 anslås til rundt 440-450 millioner tonn CO₂-ekvivalenter. Basert på de tekniske fremskrivningene i Perspektivmeldingen 2013 innebærer dette at Norge i gjennomsnitt årlig må redusere utslippene med rundt 12-13 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i forhold til anslått utslipp i perioden 2013-2020. Disse tallene vil kunne justeres som følge av de nye retningslinjene for rapportering og metodiske endringer og eventuelle andre endringer.

Kyotoprotokollen åpner for at partene innenfor noen nærmere bestemte rammer kan bokføre økt opptak i skog, i forhold til 1990-nivået, som følge av skogforvaltning og arealbruk (artikkel 3.4). Norge vil i andre forpliktelsesperiode kunne godskrive utslippsreduksjoner under artikkel 3.4 tilsvarende 3,5 prosent av de samlede utslippene av klimagasser i 1990. Den reelle økningen i opptaket er forventet å være langt høyere. Utslipp og opptak av klimagasser som skyldes arealbruksendringer etter 1990 (artikkel 3.3) godskrives i sin helhet. Det er usikkert om dette bidraget vil være netto opptak eller netto utslipp. Når kreditering av opptak i skog tas med anslås det at Norge må redusere utslippene med 10-11 millioner tonn CO₂ ekvivalenter i gjennomsnitt per år. Anslaget er beheftet med betydelig usikkerhet.

Kvotepreisen er en stor usikkerhetsfaktor. Den lå lenge på rundt 100 kr/tonn og har vært over 200. Kvotepriene er for tiden lave, og prisen på kvoter fra Den grønne utviklingsmekanismen ligger i dag på mellom 0,3 og 0,4 euro. Prisfallet vi har sett det siste året skyldes blant annet at eksisterende prosjekter under Den grønne utviklingsmekanismen antas å kunne levere langt flere kvoter enn etterspørselen de kommende årene. Endringer i etterspørselen vil endre prisen. Kostnader

knyttet til kvotekjøp vil bero på den til enhver tid gjeldende markedsprisen, og den strategien Norge følger for kvotekjøp, jf. Meld. St. 2 (2012–2013) Revidert nasjonalbudsjett 2013.

Det europeiske systemet for handel med utslippskvoter åpner for at norske bedrifter kan bruke kreditter fra de prosjektbaserte mekanismene under Kyotoprotokollen til oppgjør for sine utslipp i perioden 2013-2020. EUs reviderte kvotedirektiv for perioden 2013-2020 begrenser bruken av kvoter fra de prosjektbaserte mekanismene under Kyotoprotokollen vesentlig både kvantitativt og kvalitativt, se nærmere Prop. 77 S (2011–2012) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/29/EF for å forbedre og utvide ordningen for handel med utslippskvoter for klimagasser i Fellesskapet (revidert kvotedirektiv). Det er ikke mulig å anslå hvor mange FN-kvoter bedriftene vil levere til oppgjør hvert år i perioden 2013-2020. Disse kvotene vil den norske staten kunne bruke til oppgjør for utslippsforpliktelsen for perioden 2013-2020.

I første Kyotoperiode har det vært en kobling mellom EUs kvotesystem og Kyotoprotokollen. Om det blir en slik kobling i andre forpliktelsesperiode, og hvordan den i så fall utformes, er fremdeles uavklart. En kobling vil kunne ha betydning for hvordan Norge oppfyller sin utslippsforpliktelse, det vil si hvor mange Kyotokvoter som skaffes til veie gjennom EUs kvotesystem og hvor mange staten må kjøpe. Norge ønsker at det skal være en slik kobling, og mener at det vil være positivt for utviklingen av mer globale og sammenknyttede karbonmarkeder. Spørsmålet har også betydning for kobling av EUs kvotesystem mot kvotesystemer i eksempelvis Sveits og Australia. Det kan imidlertid ta tid før dette spørsmålet er avklart.

Hvorvidt EUs kvotesystem er koblet sammen med Kyotoprotokollen eller ikke, forventes ikke å ha direkte konsekvenser for de kvotepliktige virksomhetene, jf. Prop. 77 S (2011–2012) Samtykke til deltakelse i en beslutning i EØS-komiteen om innlemmelse i EØS-avtalen av direktiv 2009/29/EF for å forbedre og utvide ordningen for handel med utslippskvoter for klimagasser i Fellesskapet (revidert kvotedirektiv) kapittel 2.

I Doha ble man også enige om at 2 prosent av AAUene som for første gang overføres mellom land skal selges til inntekt for Tilpasningsfondet, samt 2 prosent av kvotene som blir utstedt ved felles gjennomføring (JI). Det er usikkert når og hvordan denne bestemmelsen blir gjennomført. Disse kvotene vil neppe bli utstedt før i 2016, og

det er ikke sikkert at de vil bli overført mellom land før landene gjør opp sine forpliktelser i 2023. Videre vil det i utgangspunktet kun være stater som kan bruke slike kvoter, og det er dermed usikkert hvor stor etterspørselen etter slike kvoter blir, og hva prisen på disse blir.

5.4 Administrative konsekvenser

Det forventes ikke vesentlige endringer i administrative kostnader knyttet til deltagelse i Kyotoprotokollen ved overgangen fra den første til den andre forpliktelsesperioden. Administrative konsekvenser vil primært være knyttet til å opprettholde nasjonale systemer for utslippsregnskap og kvoteregister, og statens kjøpsprogram.

Kyotoprotokollen forplikter Norge til å etablere og opprettholde nasjonale systemer for utslippsregnskap og kvoteregister, og protokollen stiller også utvidede krav til rapportering i forhold til den rapporteringen som følger av Klimakonvensjonen. Registeret er etablert og administreres av Klima- og forurensningsdirektoratet. Utslippsregnskapet utarbeides i fellesskap av Klima- og forurensningsdirektoratet og Statistisk Sentralbyrå, og rapporteres til FNs Klimakonvensjon av Klima- og forurensningsdirektoratet. Klima- og forurensningsdirektoratet er også kontaktpunkt

for Den grønne utviklingsmekanismen og Felles gjennomføring. Dette arbeidet, herunder arbeid med utslippsregnskap, kvoteregister og rapportering er i dag godt integrert i Klima- og forurensningsdirektoratets løpende arbeid. Norge legger opp til å ha felles registerløsning med EU, og det vil her måtte ses på nødvendige endringer som følger av nye retningslinjer for overføring av kvoter, herunder etablering av en ny konto for overførte kvoter i det enkelte lands nasjonale register.

Statens kjøpsprogram administreres av Finansdepartementet, jf. Meld. St. 2 (2012–2013) Revidert nasjonalbudsjett 2013.

Miljøverndepartementet tilrår at endringene i Kyotoprotokollen av 8. desember 2012 godkjennes, herunder fastsettelse av nye utslippsforpliktelser for perioden 2013–2020. Utenriksdepartementet slutter seg til dette.

Utenriksdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om samtykke til godkjenning av endringer av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen av 11. desember 1997.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak om samtykke til godkjenning av endringer av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen av 11. desember 1997 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag
til vedtak om samtykke til godkjenning av endringer
av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen
av 11. desember 1997

I

Stortinget samtykker i godkjenning av endringer av 8. desember 2012 i Kyotoprotokollen av 11. desember 1997.

Vedlegg 1

Amendment to the Kyoto Protocol pursuant to its Article 3, paragraph 9 (the Doha Amendment) Beslutning 1/CMP.8

The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to the Kyoto Protocol,

Recalling Article 3, paragraph 9, Article 20, paragraph 2, and Article 21, paragraph 7, of the Kyoto Protocol,

Recalling also decisions 1/CMP.1 and 1/CMP.7,

Recalling further decision 1/CP.17,

Emphasizing the role of the Kyoto Protocol in the mitigation efforts by Parties included in Annex I,

Welcoming the decision by a number of Parties included in Annex I to inscribe quantified emission limitation and reduction commitments for the second commitment period in the third column of Annex B,

Recognizing the urgent need for Parties to deposit their instruments of acceptance without delay in order to ensure the prompt entry into force of the amendment to the Kyoto Protocol contained in annex I to this decision,

Desiring to facilitate the broad participation of Parties included in Annex I in the second commitment period,

Recognizing also the need for continued smooth implementation of the Kyoto Protocol, including its mechanisms under Articles 6, 12 and 17, pending the entry into force of the amendment for the second commitment period,

Taking note of the declarations set out in annex II to this decision,

Taking note also of decision 1/CP.18,

Noting the importance of the work under the Ad Hoc Working Group on the Durban Platform for Enhanced Action to adopt a protocol, another legal instrument or an agreed outcome with legal force as soon as possible but no later than 2015, to come into effect and be implemented from 2020, as well as the workplan on enhancing mitigation ambition with a view to ensuring the highest possible mitigation efforts by all Parties, pursuant to decision 1/CP.17,

I.

1. *Adopts*, in accordance with Articles 20 and 21 of the Kyoto Protocol, the amendment set out in annex I to this decision;
2. *Requests* the secretariat to communicate the adopted amendment to the Depositary for circulation to all Parties for acceptance, in accordance with Articles 20 and 21 of the Kyoto Protocol;
3. *Calls* on all Parties to deposit as soon as possible with the Depositary their instruments of acceptance in respect of the amendment pursuant to Article 20 of the Kyoto Protocol with a view to expedite its entry into force;
4. *Reaffirms* that the second commitment period will begin on 1 January 2013 and *decides* that it will end on 31 December 2020;

II.

5. *Recognizes* that Parties may provisionally apply the amendment pending its entry into force in accordance with Articles 20 and 21 of the Kyoto Protocol, and *decides* that Parties will provide notification of any such provisional application to the Depositary;
6. *Decides also* that Parties that do not provisionally apply the amendment under paragraph will implement their commitments and other responsibilities in relation to the second commitment period, in a manner consistent with their national legislation or domestic processes, as of 1 January 2013 and pending the entry into force of the amendment in accordance with Articles 20 and 21 of the Kyoto Protocol;

(...)

Annex I:

Doha amendment to the Kyoto Protocol

Article 1: Amendment

A. Annex B to the Kyoto Protocol

The following table shall replace the table in Annex B to the Protocol:

1	2	3	4	5	6
Party	Quantified emission limitation or reduction commitment (2008–2012) (percentage of base year or period)	Quantified emission limitation or reduction commitment (2013–2020) (percentage of base year or period)	Reference year ¹	Quantified emission limitation or reduction commitment (2013–2020) (expressed as percentage of reference year) ¹	Pledges for the reduction of greenhouse gas emissions by 2020 (percentage of reference year) ²
Australia	108	99.5	2000	98	–5 to –15% ³ or –25% ³
Austria	92	80 ⁴	NA	NA	
Belarus ^{5*}		88	1990	NA	–8%
Belgium	92	80 ⁴	NA	NA	
Bulgaria*	92	80 ⁴	NA	NA	
Croatia*	95	80 ⁶	NA	NA	–20%/–30% ⁷
Cyprus		80 ⁴	NA	NA	
Czech Republic*	92	80 ⁴	NA	NA	
Denmark	92	80 ⁴	NA	NA	
Estonia*	92	80 ⁴	NA	NA	
European Union	92	80 ⁴	1990	NA	–20%/–30% ⁷
Finland	92	80 ⁴	NA	NA	
France	92	80 ⁴	NA	NA	
Germany	92	80 ⁴	NA	NA	
Greece	92	80 ⁴	NA	NA	
Hungary*	94	80 ⁴	NA	NA	
Iceland	110	80 ⁸	NA	NA	
Ireland	92	80 ⁴	NA	NA	
Italy	92	80 ⁴	NA	NA	
Kazakhstan*		95	1990	95	–7%
Latvia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Liechtenstein	92	84	1990	84	–20%/–30% ⁹
Lithuania*	92	80 ⁴	NA	NA	

1	2	3	4	5	6
Party	Quantified emission limitation or reduction commitment (2008–2012) (percentage of base year or period)	Quantified emission limitation or reduction commitment (2013–2020) (percentage of base year or period)	Reference year ¹	Quantified emission limitation or reduction commitment (2013–2020) (expressed as percentage of reference year) ¹	Pledges for the reduction of greenhouse gas emissions by 2020 (percentage of reference year) ²
Luxembourg	92	80 ⁴	NA	NA	
Malta		80 ⁴	NA	NA	
Monaco	92	78	1990	78	–30%
Netherlands	92	80 ⁴	NA	NA	
Norway	101	84	1990	84	–30% to –40% ¹⁰
Poland*	94	80 ⁴	NA	NA	
Portugal	92	80 ⁴	NA	NA	
Romania*	92	80 ⁴	NA	NA	
Slovakia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Slovenia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Spain	92	80 ⁴	NA	NA	
Sweden	92	80 ⁴	NA	NA	
Switzerland	92	84.2	1990	NA	–20% to –30% ¹¹
Ukraine*	100	76 ¹²	1990	NA	–20%
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland	92	80 ⁴	NA	NA	
Party	Quantified emission limitation or reduction commitment (2008–2012) (percentage of base year or period)				
Canada ¹³	94				
Japan ¹⁴	94				
New Zealand ¹⁵	100				
Russian Federation ^{16*}	100				

Abbreviation: NA = not applicable.

* Countries that are undergoing the process of transition to a market economy.

All footnotes below, except for footnotes 1, 2 and 5, have been provided through communications from the respective Parties.

- ¹ A reference year may be used by a Party on an optional basis for its own purposes to express its quantified emission limitation or reduction commitment (QELRC) as a percentage of emissions of that year, that is not internationally binding under the Kyoto Protocol, in addition to the listing of its QELRC(s) in relation to the base year in the second and third columns of this table, which are internationally legally binding.
- ² Further information on these pledges can be found in documents FCCC/SB/2011/INF.1/Rev.1 and FCCC/KP/AWG/2012/MISC.1, Add.1 and Add.2.
- ³ Australia's QELRC under the second commitment period of the Kyoto Protocol is consistent with the achievement of Australia's unconditional 2020 target of 5 per cent below 2000 levels. Australia retains the option later to move up within its 2020 target of 5 to 15, or 25 per cent below 2000 levels, subject to certain conditions being met. This reference retains the status of these pledges as made under the Cancun Agreements and does not amount to a new legally binding commitment under this Protocol or its associated rules and modalities.
- ⁴ The QELRCs for the European Union and its member States for a second commitment period under the Kyoto Protocol are based on the understanding that these will be fulfilled jointly with the European Union and its member States, in accordance with Article 4 of the Kyoto Protocol. The QELRCs are without prejudice to the subsequent notification by the European Union and its member States of an agreement to fulfil their commitments jointly in accordance with the provisions of the Kyoto Protocol.
- ⁵ Added to Annex B by an amendment adopted pursuant to decision 10/CMP.2. This amendment has not yet entered into force.
- ⁶ Croatia's QELRC for a second commitment period under the Kyoto Protocol is based on the understanding that it will fulfil this QELRC jointly with the European Union and its member States, in accordance with Article 4 of the Kyoto Protocol. As a consequence, Croatia's accession to the European Union shall not affect its participation in such joint fulfilment agreement pursuant to Article 4 or its QELRC.
- ⁷ As part of a global and comprehensive agreement for the period beyond 2012, the European Union reiterates its conditional offer to move to a 30 per cent reduction by 2020 compared to 1990 levels, provided that other developed countries commit themselves to comparable emission reductions and developing countries contribute adequately according to their responsibilities and respective capabilities.
- ⁸ The QELRC for Iceland for a second commitment period under the Kyoto Protocol is based on the understanding that it will be fulfilled jointly with the European Union and its member States, in accordance with Article 4 of the Kyoto Protocol.
- ⁹ The QELRC presented in column three refers to a reduction target of 20 per cent by 2020 compared to 1990 levels. Liechtenstein would consider a higher reduction target of up to 30 per cent by 2020 compared to 1990 levels under the condition that other developed countries commit themselves to comparable emission reductions and that economically more advanced developing countries contribute adequately according to their responsibilities and respective capabilities.
- ¹⁰ Norway's QELRC of 84 is consistent with its target of 30 per cent reduction of emissions by 2020, compared to 1990. If it can contribute to a global and comprehensive agreement where major emitting Parties agree on emission reductions in line with the 2° C target, Norway will move to a level of 40 per cent reduction for 2020 based on 1990 levels. This reference retains the status of the pledge made under the Cancun Agreements and does not amount to a new legally binding commitment under this Protocol.
- ¹¹ The QELRC presented in the third column of this table refers to a reduction target of 20 per cent by 2020 compared to 1990 levels. Switzerland would consider a higher reduction target up to 30 per cent by 2020 compared to 1990 levels subject to comparable emission reduction commitments from other developed countries and adequate contribution from developing countries according to their responsibilities and capabilities in line with the 2° C target. This reference retains the status of the pledge made under the Cancun Agreements and does not amount to a new legally binding commitment under this Protocol or its associated rules and modalities.
- ¹² Should be full carry-over and there is no acceptance of any cancellation or any limitation on use of this legitimately acquired sovereign property.
- ¹³ On 15 December 2011, the Depositary received written notification of Canada's withdrawal from the Kyoto Protocol. This action will become effective for Canada on 15 December 2012.
- ¹⁴ In a communication dated 10 December 2010, Japan indicated that it does not have any intention to be under obligation of the second commitment period of the Kyoto Protocol after 2012.
- ¹⁵ New Zealand remains a Party to the Kyoto Protocol. It will be taking a quantified economy-wide emission reduction target under the United Nations Framework Convention on Climate Change in the period 2013 to 2020.
- ¹⁶ In a communication dated 8 December 2010 that was received by the secretariat on 9 December 2010, the Russian Federation indicated that it does not intend to assume a quantitative emission limitation or reduction commitment for the second commitment period.

B. Annex A to the Kyoto Protocol

The following list shall replace the list under the heading “Greenhouse gases” in Annex A to the Protocol:

*Greenhouse gases*Carbon dioxide (CO₂)Methane (CH₄)Nitrous oxide (N₂O)

Hydrofluorocarbons (HFCs)

Perfluorocarbons (PFCs)

Sulphur hexafluoride (SF₆)Nitrogen trifluoride (NF₃)¹*C. Article 3, paragraph 1 bis*

The following paragraph shall be inserted after paragraph 1 of Article 3 of the Protocol:

1 bis. The Parties included in Annex I shall, individually or jointly, ensure that their aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A do not exceed their assigned amounts, calculated pursuant to their quantified emission limitation and reduction commitments inscribed in the third column of the table contained in Annex B and in accordance with the provisions of this Article, with a view to reducing their overall emissions of such gases by at least 18 per cent below 1990 levels in the commitment period 2013 to 2020.

D. Article 3, paragraph 1 ter

The following paragraph shall be inserted after paragraph 1 bis of Article 3 of the Protocol:

1 ter. A Party included in Annex B may propose an adjustment to decrease the percentage inscribed in the third column of Annex B of its quantified emission limitation and reduction commitment inscribed in the third column of the table contained in Annex B. A proposal for such an adjustment shall be communicated to the Parties by the secretariat at least three months before the meeting of the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol at which it is proposed for adoption.

E. Article 3, paragraph 1 quater

The following paragraph shall be inserted after paragraph 1 ter of Article 3 of the Protocol:

¹ Applies only from the beginning of the second commitment period.

1 quater. An adjustment proposed by a Party included in Annex I to increase the ambition of its quantified emission limitation and reduction commitment in accordance with Article 3, paragraph 1 ter, above shall be considered adopted by the Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol unless more than three-fourths of the Parties present and voting object to its adoption. The adopted adjustment shall be communicated by the secretariat to the Depositary, who shall circulate it to all Parties, and shall enter into force on 1 January of the year following the communication by the Depositary. Such adjustments shall be binding upon Parties.

F. Article 3, paragraph 7 bis

The following paragraphs shall be inserted after paragraph 7 of Article 3 of the Protocol:

7 bis. In the second quantified emission limitation and reduction commitment period, from 2013 to 2020, the assigned amount for each Party included in Annex I shall be equal to the percentage inscribed for it in the third column of the table contained in Annex B of its aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions of the greenhouse gases listed in Annex A in 1990, or the base year or period determined in accordance with paragraph 5 above, multiplied by eight. Those Parties included in Annex I for whom land-use change and forestry constituted a net source of greenhouse gas emissions in 1990 shall include in their 1990 emissions base year or period the aggregate anthropogenic carbon dioxide equivalent emissions by sources minus removals by sinks in 1990 from land-use change for the purposes of calculating their assigned amount.

G. Article 3, paragraph 7 ter

The following paragraph shall be inserted after paragraph 7 bis of Article 3 of the Protocol:

7 ter. Any positive difference between the assigned amount of the second commitment period for a Party included in the Annex I and average annual emissions for the first three years of the preceding commitment period multiplied by eight shall be transferred to the cancellation account of that Party.

H. Article 3, paragraph 8

In paragraph 8 of Article 3 of the Protocol, the words:

calculation referred to in paragraph 7 above

shall be substituted by:
calculations referred to in paragraphs 7 and 7 bis above

I. Article 3, paragraph 8 bis

The following paragraph shall be inserted after paragraph 8 of Article 3 of the Protocol:

8 bis. Any Party included in Annex I may use 1995 or 2000 as its base year for nitrogen trifluoride for the purposes of the calculation referred to in paragraph 7 bis above.

J. Article 3, paragraphs 12 bis and ter

The following paragraphs shall be inserted after paragraph 12 of Article 3 of the Protocol:

12 bis. Any units generated from market-based mechanisms to be established under the Convention or its instruments may be used by Parties included in Annex I to assist them in achieving compliance with their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3. Any such units which a Party acquires from another Party to the Convention shall be added to the assigned amount for the acquiring Party and subtracted from the quantity of units held by the transferring Party.

12 ter. The Conference of the Parties serving as the meeting of the Parties to this Protocol shall ensure that, where units from approved activities under market-based mechanisms referred to in paragraph 12 bis above are used by Parties inclu-

ded in Annex I to assist them in achieving compliance with their quantified emission limitation and reduction commitments under Article 3, a share of these units is used to cover administrative expenses, as well as to assist developing country Parties that are particularly vulnerable to the adverse effects of climate change to meet the costs of adaptation if these units are acquired under Article 17.

K. Article 4, paragraph 2

The following words shall be added to the end of the first sentence of paragraph 2 of Article 4 of the Protocol:

, or on the date of deposit of their instruments of acceptance of any amendment to Annex B pursuant to Article 3, paragraph 9

L. Article 4, paragraph 3

In paragraph 3 of Article 4 of the Protocol, the words:

, paragraph 7
shall be substituted by:
to which it relates

Article 2: Entry into force

This amendment shall enter into force in accordance with Articles 20 and 21 of the Kyoto Protocol.

Vedlegg 2**Endring i Kyotoprotokollen i henhold til protokollens artikkel 3 nr. 9 (Doha-endringen) Beslutning 1/CMP.8**

Partskonferansen, som fungerer som Partsmøte for Kyotoprotokollen,

som minner om artikkel 3 nr. 9, artikkel 20 nr. 2 og artikkel 21 nr. 7 i Kyotoprotokollen,

som også minner om beslutning 1/CMP.1 og I/CMP.7,

som videre minner om beslutning 1/CP.17,

som understreker Kyotoprotokollens betydning for den innsats som gjøres av partene oppført i vedlegg I for å iverksette klimatiltak,

som gleder seg over at en rekke parter oppført i vedlegg I har besluttet å nedtegne kvantitative forpliktelser om begrensning og reduksjon av utslipp for andre forpliktelsesperiode i tredje kolonne i vedlegg B,

som erkjenner at partene snarest må deponere sine godkjenningssdokumenter for å sikre at endringen i Kyotoprotokollen i vedlegg I til denne beslutning raskt kan tre i kraft,

som ønsker å legge til rette for en bred deltakelse fra partene oppført i vedlegg I i andre forpliktelsesperiode,

som også erkjenner behovet for en fortsatt smidig gjennomføring av Kyotoprotokollen, herunder dens mekanismer nevnt i artikkel 6, 12 og 17, i påvente av at endringen for andre forpliktelsesperiode trer i kraft,

som tar til etterretning erklæringene framsatt i vedlegg II til denne beslutning,

som også tar til etterretning beslutning 1/CP.18,

som merker seg betydningen av arbeidet utført i arbeidsgruppen for Durban-plattformen for styrket handling for vedtakelse av en protokoll, et annet juridisk instrument eller et omforent resultat med bindende virkning så snart som mulig, men senest innen 2015, som kan tre i kraft og gjennomføres fra 2020, samt en arbeidsplan for å øke ambisjonene for utslippsreduksjoner for å sikre høyest mulig innsats for utslippsreduksjoner fra alle parter, i samsvar med beslutning 1/CP.17,

I.

1. *vedtar*, i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen, endringene framsatt i vedlegg I til denne beslutning,
2. *ber* sekretariatet meddele den vedtatte endringen til depositaren for utsendelse til alle parter til godtakelse i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen,
3. *oppfordrer* alle parter til å deponere sine godkjenningssdokumenter angående endringen snarest mulig hos depositaren i samsvar med artikkel 20 i Kyotoprotokollen slik at den kan tre i kraft raskest mulig,
4. *bekrefter på ny* at den andre forpliktelsesperioden starter 1. januar 2013 og *beslutter* at den avsluttes 31. desember 2020,

II.

5. *erkjenner* at partene kan anvende endringen midlertidig i påvente av at den trer i kraft i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen, og *beslutter* at partene skal underrette depositaren om en slik midlertidig anvendelse,
6. *beslutter* videre at parter som ikke anvender endringen midlertidig i henhold til nr. 5, skal gjennomføre sine forpliktelser og annet ansvar i forhold til andre forpliktelsesperiode på en måte som er forenlig med deres nasjonale lovgivning eller nasjonale prosesser, fra 1. januar 2013 og i påvente av ikrafttreddelsen av endringen i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen,

(...)

Vedlegg I:

Doha-endringen til Kyotoprotokollen

Artikkel 1: Endring

A. Vedlegg B til Kyotoprotokollen

Følgende tabell skal erstatte tabellen i vedlegg B til protokollen

1	2	3	4	5	6
Part	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2008-2012) (prosent av basisår eller -periode)	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2013-2020) (prosent av basisår eller -periode)	Referanseår ¹	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2013-2020) (uttrykt i prosent av referanseår) ¹	Målsetting om reduksjon av utslipp av klimagasser innen 2020 (prosent av referanseår) ²
Australia	108	99,5	2000	98	-5 til -15% eller -25 ³
Østerrike	92	80 ⁴	NA	NA	
Hviterussland ⁵ *		88	1990	NA	- 8%
Belgia	92	80 ⁴	NA	NA	
Bulgaria*	92	80 ⁴	NA	NA	
Kroatia*	95	80 ⁶	NA	NA	-20% / -30% ⁷
Kypros		80 ⁴	NA	NA	
Den tsjekkiske republikk*	92	80 ⁴	NA	NA	
Danmark	92	80 ⁴	NA	NA	
Estland*	92	80 ⁴	NA	NA	
Den europeiske union	92	80 ⁴	1990	NA	-20% / -30% ⁷
Finland	92	80 ⁴	NA	NA	
Frankrike	92	80 ⁴	NA	NA	
Tyskland	92	80 ⁴	NA	NA	
Hellas	92	80 ⁴	NA	NA	
Ungarn*	94	80 ⁴	NA	NA	
Island	110	80 ⁸	NA	NA	
Irland	92	80 ⁴	NA	NA	
Italia	92	80 ⁴	NA	NA	
Kazakhstan *		95	1990	95	-7%
Latvia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Liechtenstein	92	84	1990	84	-20% / -30% ⁹
Litauen*	92	80 ⁴	NA	NA	

1	2	3	4	5	6
Part	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2008-2012) (prosent av basisår eller -periode)	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2013-2020) (prosent av basisår eller -periode)	Referanseår ¹	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2013-2020) (uttrykt i prosent av referanseår) ¹	Målsetting om reduksjon av utslipp av klimagasser innen 2020 (prosent av referanseår) ²
Luxembourg	92	80 ⁴	NA	NA	
Malta		80 ⁴	NA	NA	
Monaco	92	78	1990	78	-30%
Nederland	92	80 ⁴	NA	NA	
Norge	101	84	1990	84	-30% til -40% ¹⁰
Polen*	94	80 ⁴	NA	NA	
Portugal	92	80 ⁴	NA	NA	
Romania*	92	80 ⁴	NA	NA	
Slovakia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Slovenia*	92	80 ⁴	NA	NA	
Spania	92	80 ⁴	NA	NA	
Sverige	92	80 ⁴	NA	NA	
Sveits	92	84,2	1990	NA	-20% til -30% ¹¹
Ukraina*	100	76 ¹²	1990	NA	-20%
Det forente kongerike Storbritannia og Nord-Irland	92	80 ⁴	NA	NA	
Part	Kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (2008-2012) (prosent av basisår eller -periode)				
Canada ¹³	94				
Japan ¹⁴	94				
New Zealand ¹⁵	100				
Den russiske federasjon ¹⁶ *	100				

Forkortelsen: NA = ikke anvendelig

* Land under omstilling til markedsøkonomi

Alle fotnotene nedenfor, unntatt fotnote 1, 2 og 5, er fremkommet gjennom meddelelser fra de respektive parter.

¹ Et referanseår kan benyttes av en part på frivillig grunnlag for eget formål for å uttrykke dens kvantitative forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp (QELRC) i en prosent utslipp for vedkommende år, som ikke er internasjonalt bindende etter Kyotoprotokollen, i tillegg til oppføringer av dens QELRC i forhold til basisåret i andre og tredje kolonne i denne tabellen, som er internasjonalt bindende.

- ² Ytterligere informasjon om disse målsettingene finnes i dokumentene FCCC/SB/2011/INF.1/Rev 1 og FCCC/KP/AWG/2012/MISC.1, Add.1 og Add.2.
- ³ Australias QELRC for andre forpliktelsesperiode i Kyotoprotokollen er i tråd med Australias oppnåelse av sitt ubetingede mål for 2020 på 5% under 2000-nivå. Australia har mulighet til senere å heve sitt 2020-mål på 5% til 15 eller 25% under 2000-nivå, forutsatt at visse vilkår er oppfylt. Denne referansen opprettholder status for tilsagnene gitt i Cancun-avtalene og utgjør ikke en ny juridisk bindende forpliktelse i henhold til denne protokoll eller dens tilhørende regler og bestemmelser.
- ⁴ QELRC for EU og dens medlemsstater for andre forpliktelsesperiode etter Kyotoprotokollen er basert på den forutsetning at disse vil bli oppfylt av EU og dens medlemsstater i fellesskap, i samsvar med artikkel 4 i Kyotoprotokollen. Disse QELRC vil ikke ha noen innvirkning på senere underretning fra EU og dens medlemsstater om en avtale om å oppfylle deres forpliktelser i fellesskap i samsvar med bestemmelsene i Kyotoprotokollen.
- ⁵ Tatt inn i vedlegg B ved en endring vedtatt i samsvar med beslutning 10/CMP.2. Denne endringen har ennå ikke trådt i kraft.
- ⁶ Kroatias QELRC for andre forpliktelsesperiode etter Kyotoprotokollen er basert på den forutsetning at landet vil oppfylle denne QELRC sammen med EU og dens medlemsstater, i samsvar med artikkel 4 i Kyotoprotokollen. Følgelig skal Kroatias tiltrædelse i EU ikke ha noen innvirkning på landets deltakelse i en slik felles gjennomføring av avtalen i henhold til artikkel 4 eller dets QELRC.
- ⁷ Som ledd i en global og omfattende avtale for perioden etter 2012, bekrefter EU sitt betingede tilbud om å heve sine reduksjoner til 30% innen 2020 i forhold til 1990-nivå, forutsatt at andre industriland forplikter seg til tilsvarende utslippsreduksjoner og at utviklingsland bidrar i tilstrekkelig grad i forhold til deres ansvar og respektive muligheter.
- ⁸ Islands QELRC for andre forpliktelsesperiode etter Kyotoprotokollen er basert på den forutsetning at landet vil oppfylle denne QELRC sammen med EU og dens medlemsstater, i samsvar med artikkel 4 i Kyotoprotokollen.
- ⁹ Den QELRC som er oppført i kolonne tre viser til et reduksjonsmål på 20% innen 2020 i forhold til 1990-nivå. Liechtenstein vil vurdere et høyere reduksjonsmål på opp til 30% innen 2020 i forhold til 1990-nivå forutsatt at andre industriland forplikter seg til tilsvarende utslippsreduksjoner og at utviklingsland med en mer utviklet økonomi bidrar i tilstrekkelig grad i forhold til deres ansvar og respektive muligheter.
- ¹⁰ Norges QELRC på 84 samsvarer med målet på 30% utslippsreduksjon innen 2020 sammenlignet med 1990. Dersom det kan bidra til enighet om en global og omfattende avtale der de store utslippslandene påtar seg utslippsforpliktelser i tråd med 2°C-målet, vil Norge heve sitt reduksjonsnivå til 40% innen 2020 i forhold til 1990-nivå. Denne referansen opprettholder status i tilsagnet gitt under Cancun-avtalene og utgjør ikke en ny juridisk bindende forpliktelse i henhold til denne protokoll.
- ¹¹ Den QELRC som er oppført i tredje kolonne i denne tabell viser til et reduksjonsmål på 20% innen 2020 i forhold til 1990-nivå. Sveits vil eventuelt vurdere et høyere reduksjonsmål på inntil 30% innen 2020 i forhold til 1990-nivå forutsatt at andre industriland forplikter seg til tilsvarende utslippsreduksjoner og at utviklingsland bidrar i tilstrekkelig grad i forhold til deres ansvar og respektive muligheter i tråd med 2°C-målet. Denne referansen opprettholder status i tilsagnet gitt under Cancun-avtalene og utgjør ikke en ny juridisk bindende forpliktelse i henhold til denne protokoll eller dens tilhørende regler og bestemmelser.
- ¹² Innebærer full overføring til ny periode og ingen aksept for sletting eller begrensning i bruk av denne legitime ervervede statlige formue.
- ¹³ Den 15. desember 2011 mottok depositaren skriftlig underretning om at Canada trekker seg fra Kyotoprotokollen. Denne handlingen trer i kraft for Canada 15. desember 2012.
- ¹⁴ I en meddelelse datert 10. desember 2010 opplyste Japan at landet ikke akter å være forpliktet av den andre forpliktelsesperioden i Kyotoprotokollen etter 2012.
- ¹⁵ New Zealand er fortsatt part i Kyotoprotokollen. Landet vil fastsette et kvantitativt reduksjonsmål for utslipp som omfatter hele økonomien i samsvar med FNs rammekonvensjon om klimaendring i perioden 2013 til 2020.
- ¹⁶ I en meddelelse datert 8. desember 2010 som ble mottatt av sekretariatet 9. desember 2010, opplyste Den russiske føderasjon at landet ikke akter å påta seg en kvantitativ forpliktelse om begrensning eller reduksjon av utslipp for andre forpliktelsesperiode.

B. Vedlegg A til Kyotoprotokollen

Følgende liste skal erstatte listen under overskriften "Drivhusgasser" i vedlegg A til protokollen:

*Drivhusgasser:*Karbondioksid (CO₂)Metan (CH₄)Dinitrogenoksid (N₂O)

Hydrofluorkarboner (HFC)

Perfluorkarboner (PFC)

Svovelheksafluorid (SF₆)Nitrogen trifluorid (NF₃)¹*C. Artikkel 3 nr 1 bis*

I protokollens artikkel 3 nr. 1 tilføyes følgende nummer:

1 bis. Partene oppført i vedlegg I skal, hver for seg eller sammen, sikre at deres samlede menneskeskapte CO₂-ekivalente utslipp av klimagasser som er oppført i vedlegg A, ikke overskrider deres tildelte mengder, utregnet i henhold til deres kvantitative forpliktelser om begrensning og reduksjon i utslipp nedfelt i den tredje kolonnen i tabellen i vedlegg B og i samsvar med bestemmelsene i denne artikkel, med sikte på å redusere deres samlede utslipp av slike gasser med minst 18% i forhold til 1990-nivået i forplikelsesperioden 2013 til 2020.

D. Artikkel 3 nr. 1 ter

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende nummer etter nr. 1 bis:

1 ter. En part oppført i vedlegg B kan foreslå en justering for å senke prosentatsen nedfelt i den tredje kolonnen i tabellen i vedlegg B for sin kvantitative forpliktelse om begrensning og reduksjon av utslipp nedfelt i den tredje kolonnen i tabellen i vedlegg B. Et forslag til en slik justering skal meddeles partene av sekretariatet minst tre måneder før møtet i Partskonferansen når den fungerer som Partsmøte for denne protokoll der forslaget framlegges for vedtakelse.

E. Artikkel 3 nr. 1 quater

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende nummer etter nr. 1 ter:

1 quater. En justering foreslått av en part oppført i vedlegg I med sikte på å øke ambisjonen for

¹ Gjelder først fra starten av andre forplikelsesperiode.

sin kvantitative forpliktelse om begrensning og reduksjon av utslipp i samsvar med artikkel 3 nr. 1 ter ovenfor, skal anses vedtatt av Partskonferansen når den fungerer som Partsmøte for denne protokoll, med mindre mer enn tre fjerdedeler av partene som er til stede og avgir stemme motsetter seg vedtakelse av slik justering. Den vedtatte justeringen skal av sekretariatet meddeles depositaren, som skal sirkulere den til alle parter, og justeringen trer i kraft 1. januar i året som følger etter depositarens meddelelse. Slike justeringer skal være bindende for partene.

F. Artikkel 3 nr. 7 bis

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende nummer etter nr. 7:

7 bis. I den andre forplikelsesperioden for kvantitative begrensninger og reduksjoner av utslipp fra år 2013 til 2020, skal den tildelte mengden for hver enkelt part oppført i vedlegg I være den samme som den prosentatsen som er oppført for denne part i tredje kolonne i tabellen i vedlegg B over dens samlede menneskeskapte utslipp av klimagasser i CO₂-ekivalenter, oppført i vedlegg A i 1990, eller basisåret eller basisperioden fastsatt i samsvar med nr. 5 ovenfor, multiplisert med åtte. De parter som er oppført i vedlegg I og hvis endring i arealbruk og skogsbruk utgjorde en nettokilde til utslipp av klimagasser i 1990, skal inkludere i sitt 1990-basisår eller -periode, de samlede menneskeskapte utslipp i CO₂-ekivalenter fra kilder minus opptak (i sluk) i 1990 som følger av arealbruksendringer, med henblikk på beregning av deres tildelte mengde.

G. Artikkel 3 nr. 7 ter

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende nummer etter nr. 7 bis:

7 ter. Enhver positiv differanse mellom den tildelte mengde for andre forplikelsesperiode for en part oppført i vedlegg I og gjennomsnittlig årlige utslipp for de tre første årene av den foregående forplikelsesperioden multiplisert med åtte, skal overføres til denne parts konto for sletting av tildelt mengde.

H. Artikkel 3 nr. 8

I protokollens artikkel 3 nr. 8 skal ordene:

beregningen omtalt i nr. 7 ovenfor
erstattes med:

beregningen omtalt i nr. 7 og 7 bis ovenfor

I. Artikkel 3 nr. 8 bis

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende nummer etter nr. 8:

8 bis. Enhver part oppført i vedlegg I kan benytte 1995 eller 2000 som sitt basisår for nitrogentrifluorid i forbindelse med beregningen omtalt i nr. 7 bis ovenfor.

J. Artikkel 3 nr. 12 bis og 12 ter

I protokollens artikkel 3 tilføyes følgende numre etter nr. 12:

12 bis. Alle enheter generert av markedsbaserte mekanismer som opprettes under konvensjonen eller dens instrumenter, kan brukes av partene oppført i vedlegg I for å bidra til å oppfylle deres kvantitative forpliktelser om begrensning og reduksjon av utslipp etter artikkel 3. Enhver slik enhet som en part erverver fra en annen part til konvensjonen, skal legges til den mengde som er tildelt den ervervende part, og trekkes fra den overførende parts antall enheter.

12 ter. Partskonferansen når den fungerer som Partsmøte for denne protokoll skal sikre at, når enheter fra godkjente aktiviteter under markedsbaserte mekanismer nevnt i punkt 12 bis ovenfor brukes av partene oppført i vedlegg I for å bidra til

oppfyllelse av deres kvantitative forpliktelser om begrensning og reduksjon av utslipp i henhold til artikkel 3, skal en andel av disse enhetene brukes til å dekke administrative utgifter, samt til å hjelpe utviklingsland som er spesielt sårbare overfor skadevirkninger av klimaendringer til å dekke tilpasningskostnader, dersom disse enhetene er ervervet i henhold til artikkel 17.

K. Artikkel 4 nr. 2

I protokollens artikkel 4 nr. 2, i slutten av første punktum tilføyes følgende ord:

, eller på den dag deres godkjenning dokumenter for en endring til vedlegg B deponeres i henhold til artikkel 3 nr. 9.

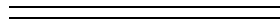
L. Artikkel 4 nr. 3

I protokollens artikkel 4 nr. 3 skal ordene:

,nr. 7
erstattes med:
som den relaterer seg til

Artikkel 2: Ikrafttredelse

Denne endring trer i kraft i samsvar med artikkel 20 og 21 i Kyotoprotokollen.

Tykk: AS O. Fredr. Aimesen. Mai 2013

241491